

Яковенко, А. І. Технологія зберігання та сушіння зерна: Кількісно-якісний облік зерна [Текст] : навч. посіб. / Яковенко Анатолій Іванович, Борта Алла Василівна ; Одес. нац. акад. харч. технологій. – Одеса, 2016. – 174 с. : табл., рис. – Бібліогр.: с. 150-151. – ISBN 978-617-637-103-8.

Наведено теоретичні основи, порядок проведення та оформлення документації з кількісно-якісного обліку зерна. Описи ведення обліку зерна на всіх етапах обробки від приймання до відпуску.

Для студентів вищих навчальних закладів професійного спрямування «Харчова технологія та інженерія». Може бути корисним для магістрів, аспірантів та працівників промисловості, що займаються післязбиральною обробкою, зберіганням та переробкою зерна.

ВСТУП

Виробництво зерна є пріоритетним напрямом на всіх етапах розвитку сільського господарства України. За рахунок власного виробництва забезпечується потреба держави в зерні продовольчого призначення, в насіннєвому матеріалі, сировині для борошномельної, пивоварної, спиртової, комбікормової галузей. Україна має значний потенціал для збільшення експорту зерна.

Проблема підвищення стабільності й ефективності виробництва зерна і хлібопродуктів є однією з ключових у національній аграрній політиці. Вирішення цієї проблеми має чітко виражений регіональний характер, що обумовлено зростаючою відповідальністю регіонів за забезпечення населення продуктами харчування.

Ресурси зерна в Україні формуються на хлібоприймальних і зернопереробних підприємствах за рахунок надходження зерна від виробників. Зерно, що надходить на підприємства від виробників, проходить післязбиральну обробку до певних кондицій для цільового використання й забезпечення надійного зберігання. У процесі обробки зерна (сушіння, очищення, обмолот качанів кукурудзи) якість його поліпшується, але при цьому відбувається зменшення маси зерна за рахунок видалення вологи, смітної домішки, розпилу й природного убутку (який виникає при післязбиральній дозріванні зерна в процесі зберігання, а також при перевезеннях). Для забезпечення планів виробництва борошна, крупи, комбікормів й іншої продукції необхідно вчасно отримувати точні відомості про наявність зерна. Із

цією метою на підприємствах системи хлібопродуктів ведеться бухгалтерський, статистичний та оперативно-технічний облік. Мета кількісно-якісного обліку полягає в тому, щоб з'ясувати закономірності втрат, які виникають при перевезенні, зберіганні і переробці зерна, сировини та продукції. Обліковують не тільки фізичну масу зерна та інші види сировини, а й показники якості - вологість та наявність смітних домішок, кількість яких прямо впливає на збільшення або зменшення маси зерна. Зниження вологи і кількості смітних домішок при обробці та зберіганні зерна в результаті видалення вологи, переходу смітних домішок у відходи сприяє поліпшенню якості та зменшенню фізичної маси зерна. Підвищення вологості внаслідок поглинання вологи зерном призводить до погіршення його якості та збільшення фізичної маси залишків. Збільшення кількості смітних домішок у зерні внаслідок потрапляння зерен інших культур також призводить до погіршення якості насіння та появи залишків. Отже, закономірності зміни зернової маси під час зберігання зерна визначають як за кількісними, так і за якісними показниками.

На всіх підприємствах хлібопродуктів використовується єдина система обліку. Положення системи обліку викладені в інструкції "Про ведення обліку й оформлення операцій із зерном і продуктами його переробки на хлібоприймальних і зернопереробних підприємствах» № 661 (далі Інструкція № 661).

Оперативний (або оперативно-технічний) облік є частиною бухгалтерського обліку. Він ведеться в натуральних одиницях і на основі правильно й вчасно оформлених первинних документів. Відомості, отримані в результаті оперативного обліку, використовуються на підприємстві для забезпечення безперервності технологічного процесу, раціонального використання сировини, контролю технологічного процесу й недопущення невиправданих втрат.

Провідну роль в оперативному обліку на хлібоприймальних, борошномельних, круп'яних і комбікормових підприємствах здійснюють начальники виробництва й лабораторій, технологи, майстри виробничих ділянок. Від їхньої кваліфікації, майстерності залежить своєчасність і об'єктивність відомостей оперативного обліку.

У сучасних умовах господарювання, коли підприємства й фірми працюють не тільки з державою, але й з приватними клієнтами й на повному самофінансуванні, особливо зростає роль обліку й контролю як однієї з основних умов підвищення ефективності виробництва, зниження собівартості продукції, ощадливого використання сировини, поліпшення умов зберігання й збільшення випуску продукції за рахунок зниження виробничих втрат.

Основна мета - допомогти фахівцям ознайомитися з порядком і правилами оформлення кількісно-якісних документів, а також вивчити способи розрахунку кількісних показників. Для досягнення поставленої мети виконуються **наступні завдання:**

- порядок оформлення документації й обліку кількості і якості зерна при прийманні на хлібоприймальному підприємстві;
- способи розрахунку із власниками при зберіганні зерна зданого на тимчасове зберігання.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ГЛАВА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ ПРО ЗБЕРІГАННЯ ЗЕРНА.....	5
1.1 Зберігання зерна та насіння олійних культур.....	5
1.2 Кількісно-якісний облік зерна та продуктів його переробки, його призначення та форми обліку.....	11
ГЛАВА 2. ОФОРМЛЕННЯ НАДХОДЖЕННЯ ТА ПРИЙМАННЯ ХЛІБОПРОДУКТІВ НА ПІДПРИЄМСТВО.....	25
2.1 Облік кількості і якості зерна при прийманні з автотранспорту.....	25
2.2 Приймання неоднорідного по якості зерна.....	34
2.3 Оформлення одиничних партій зерна або насіння олійних культур.....	35
2.4 Принципи розрахунків за куплене в державні ресурси зерно й насіння різних культур.....	37
2.5 Облік кількості і якості зерна при прийманні із залізничного і водного транспорту.....	38
ГЛАВА 3. ОФОРМЛЕННЯ НЕСТАЧІ ТА НАДЛИШКІВ.....	42
3.1 Оформлення нестач і надлишків при прийманні хлібопродуктів.....	42
3.2 Пред'явлення претензій на нестачу вантажу.....	47
3.3 Пред'явлення претензій при розбіжностях у визначенні якості хлібопродуктів.....	50
ГЛАВА 4. ОФОРМЛЕННЯ ВІДПУСКУ ТА ВІДВАНТАЖЕННЯ ХЛІБОПРОДУКТІВ.....	55
ГЛАВА 5. ПІСЛЯЗБИРАЛЬНА ОБРОБКА ЗЕРНА Й ПРОДУКТІВ ЙОГО ПЕРЕРОБКИ.....	61
5.1 Кількісно-якісний облік хлібопродуктів.....	61
5.2 Складський облік.....	71
5.3 Оформлення очищення зерна.....	75
5.4 Оформлення сушіння зерна.....	77
5.5 Штабельний облік зерна і продукції.....	78
5.6 Оформлення обмолоту кукурудзи в качанах.....	81
ГЛАВА 6. ПОРЯДОК РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОСЛУГИ ЗІ ЗБЕРІГАННЯ ІДОБРОБКИ ЗЕРНА ВЛАСНИКІВ.....	83
6.1 Зачистка як спосіб перевірки кількісно-якісного збереження зерна, сировини, продукції.....	83
6.2 Зачистка партії кукурудзи в качанах.....	91
6.3 Основні причини, що призводять до спотворення результатів зачистки... 103	
6.4 Облік метрологічних похибок.....	104
ГЛАВА 7. ОФОРМЛЕННЯ АКТІВ ЗАЧИСТКИ ЕЛЕВАТОРІВ, СКЛАДІВ, ЦЕХІВ БЕЗТАРНОГО ЗБЕРІГАННЯ ПРОДУКЦІЇ.....	105
7.1 При прийманні зерна від клієнтів на відповідальне зберігання можливі кілька варіантів.....	105
7.2 Варіант з очищенням і сушінням зерна.....	105

ГЛАВА 8. ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ.....	119
8.1 Організація робіт з інвентаризації.....	119
8.2 Підготовчі роботи з інвентаризації.....	121
8.3 Порядок проведення інвентаризації.....	122
8.4 Порядок оформлення інвентаризації хлібопродуктів.....	128
8.5 Розгляд та затвердження результатів інвентаризації.....	130
ГЛАВА 9. ДОКУМЕНТАЦІЯ НА ПОСЛУГИ ЗЕРНОВОГО СКЛАДУ.....	132
9.1 Види складських документів.....	132
9.2 Призначення складських документів на зерно.....	138
9.2 Переваги використання складських документів на зерно.....	138
9.3 Правила та процедури обігу складських свідоцтв.....	140
ЛІТЕРАТУРА.....	150
ДОДАТКИ.....	152